

A szürke tyúk

Kis va(j)dmagyar mese

A mama kirakta a gangra a virágcserepeket, mert jött a jó idő. A tata hangosan számolta: „Egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét.” Heten voltak, mint a gonoszok, és mind piros, többéves, boldog muskátli. A kertben rózsák és mellettük sorban бүдöskék virágoztak. A mama örült a melegnek, kiskapával pusztította a gázt. A tata ott sündörgött körülötte, lapátra söpörte a kitépett parét, majd a szemetesvödörbe (fekete, műanyag, piszkos) rakta. Én a kerti budin ültem, és hasított újságpapírokat betűztem, de csak a szalagcímekeket: „r és hova költözik az adai állatkert?”, „Egy világbajnoki cím alkotóe”, „Kínai szakértők azonosították a Budapesten kiállított Buddha-szobrot”, „Vajdasági Magyar Óvodás Szín”. Anya az iskolában a növények fotoszintéziséről beszélt, apa pedig a vágóhídon a hűtőgépek működését figyelte. Már három éve ott dolgozott, a tata ajánlotta be, mert a tatának, nyugdíjas kora ellenére, még megmaradt a vágóhíd vezetőségével a jó kapcsolata. Nekem az az ünnepnap, amikor apa felültet a kismotorjára, és elvisz a falu szélére, majd körbevezet az üzemben. Hatalmas, félbevágott, lógó disznók közé, a pörkölőbe, a pástétomkészítőbe, de azt szeretem leginkább, amikor beülhetek a gépház kezelőhelyiségébe a sok műszer, villogó lámpa közé. Nem érhetek semmihez, csak nézni szabad, ez apa kikötése. A fejemen apa fehér micisapkája, piros betűkkel azt írja rajta, hogy TOPOLA.

A kerti budiban hallottam, hogy a tata azt mondta a mamának, „Elég volt a munkából mára”, amire a mama azt válaszolta, „Az eszed tokját volt elég!” Az olvasásra próbáltam figyelni, de nehéz volt kizárni a külvilágból érkező zajokat. Az újságot minden reggel a postaládába dobják, míg a mama a rántott levest főzi, a tata behozza a konyhába a Magyar Szót, és ő is szalagcímekeket olvas. A tatának az a véleménye, hogy elég csak a címekeket megérteni, és már jól is tájékozódunk a világban, a mamának meg az, hogy ha nem vigyázunk, ellep minket a gaz. Apának nincs ideje az ol-

vasásra, a sok munkától estére mindig elfárad, anya körömvirágkenőccsel, időnként lókenőccsel masszírozza a derekát. Apa nagyokat nyög a jó érzéstől, a nővérem ilyenkor kuncog, anya azt mondja, „Neked sincs jobb dolgod!” Anyának a munkahelyére itthon sokat kell készülnie, nincs ideje lefekvéskor nekem mesét mondani. Befekszik mellém az ágyba (lelóg a lába), és amíg el nem alszok, előadja a másnapi órák anyagát. „A fotoszintézis olyan biológiai folyamat, melyben a növények, algák és egyes baktériumok a napfény energiáját felhasználva szervetlen anyagból szerves anyagot hoznak létre.” Nehezen alszom el, anya szerint direkt azért csinálom, hogy bosszantsam, „Elgémberedik a lábam!”, ezt mondja, pedig csak örülök, hogy az én ágyamban van. Amikor anya hangja elgyöngül, tudom, már fáradt, ilyenkor úgy teszek, mintha elszenderedtem volna. Anya óvatosan kibújik mellőlem, lekapcsolja a nagyvillanyt, felkapcsolja a kicsit, és becsukja maga után a szobaajtót. Kinyitom a szemem, a mellkasomra száll a szürke tyúk. Ő az én madaram.

Az adai állatkertben még soha nem jártam, apáék csak a palicsiba vittek el meg Zobnaticára, megnézni a lovakat, a vaddisznókat és a struccokat. Ezekről a kirándulásokról fotók is készültek. Apa, anya, a nővérem meg én, állunk a virágokból kialakított pávaszobor előtt. A farka kilóg a képből. Apa és anya a fehér lószobor előtt. A nővérem és én a fehér lószobor előtt. Felettünk a felirat, piros betűkkel: ZOBNATICA.

A kerti budiban ültem estig, körülöttem már órák óta puhává vált a csönd. Ment is a szalagcímolvasás, mint a karikacsapás. A mama és a tata már biztos bent van a házban, erre gondoltam, amikor végül kikallantytam az ajtót. Üres volt a kert, de a rózsák és büdöskék mellett ott maradt némi gaz meg a mama kiskapája, a tata seprűje, lapátja és a szemetesvödör (fekete, piszkos, műanyag). A gangon levő hét boldog muskátli leveleit csipegette a szürke tyúk. Az én madaram. A házban égett a villany. A mama a nappaliban feküdt a rekamién. A tata azt mondta, hogy a mama elaludt. Anya és apa hazavitt. Anya ezen az estén nem bújt mellém az ágyba, a mellkasomon egész éjjel ott gubbasztott a szürke tyúk. Másnap nem kellett iskolába mennem, és két nap múlva volt a temetés. A mamát anya öltöztette fel, az aprómintás tavaszi ruhához fekete lakkcipőt választott és fekete, pici gyöngysort. Szép volt a mama, de nem nyitotta ki a szemét. Puszt kellett nyomnom a homlokára. Hideg volt a ravatalozóban, hideg volt a mama is, pedig kint már hétágra sütött a nap. A gangon a muskátlik, a kertben a rózsák és büdöskék nem csinálnak semmit, csak boldogan fotoszintetizálnak, erre gondoltam, meg arra, közöttük a parének sincs más dolga. Anya arcán szétfolyt a festék, a sír mellett álltam, oldalt a Jézus-szobor fejét félig már falomb takarta. „A halottaknak a föld alatt is nő a hajuk, a körmük”, ezt az egyik barátom mondta, pedig a föld alá (én jól tudom) nem juthat el a fény.

A tatát apa támogatta, mert rogyadozva járt. Vállán ott ült a szürke tyúk. Az én madaram. Nehéz lehetett a tatának, pedig éjszaka, amikor anya lekapcsolja a nagyvillanyt és felkapcsolja a kicsit, majd becsukja maga után a szobaajtót, én a mellkasomon alig érzem. „Minden fölött ott van a Mindenható Isten”, ezt a mama mondta mindig, de azt soha nem mondta, hogy közöttünk is jár egy szárnyas jószág képében.

Apa már nem akar elvinni a vágóhídra, de időnként otthon a fejemre rakja a fehér micisapkát. Alóla kilóg a szőke hajam. Olyan szőke, mint a tatáé, aki öregsége ellenére se őszült meg. A mama szürke fűrtjeit maga dauerolta, de a lábkörmét anyának kellett levágnia. Apa azt mondja, „Végül mindenki a föld alá költözik”. A szürke tyúkról nem beszélek senkinek, apa nem is hinné el, ha azt mondanám neki, a szürke tyúk a sötétben a fény, általa lesz a szervesetlen anyagból szerves. Az a fény, amit igazán csak a rózsák és büdöskék ismernek. Meg a túlságosan boldog, többéves muskátlik vagy a parék, amiket hiába kapált ki a mama kiskapával, mindig újra és újra előjöttek. Nem fotózhatom le a szürke tyúkot, valamiért nem érzékeny rá a fényképezőgép, helyette inkább kiülök a gangra napozni. A tata körülöttem sündörög, és feszt kérdezgeti, „Mit csinálsz itt egész délután?” Azt válaszolom, hogy „A növényeket nézem, akiknek nincs semmi más dolguk, csak élni”, de hiába mondok bármit is, a tata már süket, szájáról meg nem akar olvasni. Mellettünk a szürke tyúk (ő az én madaram) csipeget. Vakít és pörköl az egyre erősebb fény.

(A szerző a szöveg megírása idején az NKA Szépirodalmi Kollégium alkotói támogatásában részesült.)

A mohó varjú

A varjú fekete volt, mert a varjak, ha nem őszülnek meg korán, feketék szoktak lenni. Éjszaka repülnek, olyannyira sötétben, hogy még ők sem látnak, így csőrükkel néha ablakok üvegéhez koccannak. Ilyenkor a roszszul alvók felrezzennek, azt hiszik, értük jöttek, kászálódnak ki az ágyból, bújnak hálóköntösbe, fésülik kócos hajukat, de mire kinyitnák az ablakot, nincs ott senki, csak az éj pislog rájuk, és ha éppen tiszta az ég, akkor a csillagok. A hold csak ritkán néz feléjük, mert a hold csak akkor süt be az ablakon, ha éppen úgy tartja úri kedve.

A varjú még éppen nem volt ősz, csak a hasánál volt egy-két ősz tolacskája, de a has az nem számít, mert azt kevesen látják. Nem láttuk hát

mi sem. Ritkán koppant csőrével ablakokhoz, mert ritkán repült. Ez a varjú nem szeretett repülni, csak gyalog járt, és élvezte, ahogy lába belesüpped a sárba vagy télen a hóba. Nyáron a forró aszfalton ugrált, és legjobban a diót szerette, noha még életében nem evett diót. Nem tudta megtörni. Órákon át ott téblábolt a diófa alatt, leste, hogyan hajtanak ki, mozognak, majd hullanak le egymás után a levelek. Néha egy-egy dió is puffant a földön, ilyenkor heves izgalom lett úrrá rajta, de nem tehetett semmit. Csak ott futkározott a lehullott dió körül, a fekete keserű héjat csőrével még le-
tépte róla, de beljebb már nem merészkedhetett.

Telt-múlt az idő. Megint őszt lett. A varjú még mindig nem volt olyan őszt, hogy mi is láthattuk volna rajta. Éjszakánként a diófa mellett aludt, az avarban, mert eldöntötte, még csak egyszer repül. Dió szeretett volna lenni. Az utca hangos volt, a varjút ez igazán zavarta. Amikor kicsi varjút volt, emlékezett, egy olyan kertben lakott, ami egy idős nénié volt, akinek nem voltak unokái. Mindig csönd volt, mert a nénit senki sem látogatta, csak a szél susogott, beszélt hozzá, vagy nyáron a cinegék, verebek fecsegték. A néni nem beszélt, talán nem is tudott, a varjú sohasem hallotta a hangját, csak botjának koccanásait, ahogy házának ajtajától a kertig, majd vissza elsétált. Nem volt rossz a néni kertjében, csak sok volt a macska, a macskáktól pedig nagyon félt. A városban kezdetben sokat repült, de később már csak gyalog járt. Lábát nyáron égette az aszfalt, télen pedig a fagyos hó és dér lilára csípte. Ezt nem mondta senkinek, de úgy gondolta, lábával érzi a világot, ezzel tapasztal igazán. Az elején még felrepült a diófára, néha csőrével megkocogtatta az ágon lógó éretlen diókat, ám amikor jött az őszt, és a diók elkezdtek hullani, egy őszt tollacska befészkelte magát hasa legpuhább pihéi közé. Ekkor döbbsent rá, nemcsak a falevelek, hanem a dió hullását is letről kell nézni. Az őszt szerette a legjobban, éppen a hullás miatt. Amikor éjszaka azon háborgunk, hogy nem tudunk elaludni, akkor arra kell gondolnunk, hogy a varjú ott fekszik az avarban, és őrszi a diók álmát. Ahogy telik-múlik az idő, egyre nagyobb kupac diót gyűjt maga köré, és akkor – de ez időben neki nagyon sokára lesz –, ha már az utolsó dió is lehullott, ő újra kitarja a szárnyát. Nem lesz éjszaka, nem lesz koromsötét, hanem fényes nappal, noha már ősztöt mondhatunk, mégis, ez egy igazán derűs nap lesz. A varjú, ősztollaival a hasán, amit már mi is látni fogunk, felszáll a diófára, hogy dióként hulljon alá. Oda, ahová mohóságában előlünk az összes diót összehordta. Csak arra kapjuk fel a fejünket, amint éles csőre, majd koponyája a fekete, keserű héjból kivetkőztetett dióhalomnak koccan. És akkor legjobb esetben majd arra gondolunk, ha szólt volna, igazán törtünk volna neki diót.